

twia refleksję. Na końcu rozważań zamieszczono indeks tekstów biblijnych i wykaz skrótów. Warto tę pozycję posiadać i przy pomocy niej uczynić naszą modlitwę brewiarzową – gorącą mową serca dziecka z Bogiem Ojcem.

Druka część rozważań obejmująca okres zwykły roku już jest w druku.

Powyższą pozycję można nabyć w Wydawnictwie Instytutu Teologicznego XX. Mi-sjonarzy: 31 058 Kraków, ul. Stradomska 4.

Kraków

KS. TADEUSZ MATRAS

Żydzi w dawnej Rzeczypospolitej. Materiały z konferencji „Autonomia Żydów w Rzeczypospolitej Szlacheckiej”. Międzywydziałowe Zakład Historii i Kultury Żydów w Polsce. Uniwersytet Jagielloński, 22—26 IX 1986. Wrocław – Warszawa – Kraków, Ossolineum 1991, ss. 390.

Tom referatów badaczy kultury i myśli żydowskiej z Polski i wielu innych krajów (Francji, Izraela, USA i Wielkiej Brytanii) poświęcony historii Żydów w przedrozbiorowej Polsce. Spotkanie w 1986 r. było równocześnie inauguracją działalności Międzywydziałowego Zakładu Historii i Kultury Żydów w Polsce przy Uniwersytecie Jagiellońskim, na czele którego to zakładu stoi wybitny historyk prof. Józef. A. Gierowski. Tom został podzielony na kilka działów: pojęcie autonomii żydowskiej, społeczność żydowska w ramach struktur prawno-ustrojowych Rzeczypospolitej, rola Żydów w życiu gospodarczym miast, problematyka demograficzna i osadnictwa żydowskiego, z dziejów kultury, oświaty, literatury i sztuki żydowskiej. Zarówno biblista, jak i liturgista znajdują w tym tomie wiele interesujących omówień związanych z językiem, oświatą, literaturą i sztuką oraz ze stosunkami chrześcijańsko-żydowskimi w dawnej Polsce.

Kraków

KS. JERZY CHMIEL

JĀNIS RAINIS, *Józef i jego bracia.* Tragedia w pięciu aktach. Przeł. S.F. Kolbuszewski i J. Kolbuszewski, (Biblioteka Narodowa, seria II, nr 235), Ossolineum 1991, ss. 344, 2 i 1.

Jānis Rainis (rodowe nazwisko: Pliekšāns, 1865—1865) to najwybitniejszy łotewski pisarz, poeta, dramaturg, a także eseista, krytyk i tłumacz. Jego historyczną zasługą stało się podniesienie literatury łotewskiej na wyżyny artyzmu zdolnego konkurować z literaturą światową. Można go uważać za twórcę nowoczesnego poetyckiego języka łotewskiego. Był kandydatem do nagrody Nobla, sybirakiem, zesłanym przez władze carskie za działalność narodową w ruchu socjaldemokratycznym.

Długa była historia powstawania tragedii; Rainis pisał ją w latach 1906—1919. Autor włączył się w nurt tzw. „literatury józefowej”, która opierając się na biblijnym przekazie (Rdz 37-50), przetwarzała historię Józefa egipskiego, począwszy od apokryfu *Józef i Asenet* (I w. przed lub po Chr.), poprzez całą plejadę autorów średniowiecznych i nowożytnych aż do najbardziej znanej tetralogii Tomasza Manna *Józef i jego bracia* (1943). Utwór Rainisa w zamierzeniu autora miał mieć charakter uniwersalny, dlatego autor przeprowadza pewną reinterpretację dziejów Józefa: mamy tam parafrazę Pawłowego hymnu o miłości (1 Kor 13), a w zakończeniu Józef opuszcza Egipt i swoich, aby szukać Wielkiej Sprawiedliwości jako „Nowy Kachemma”, wielki mąż, zmieniający świat i jego porządek.

W ten sposób będąc wybitnym arcydziełem literatury łotewskiej, dramat Rainisa należy do tych dramatów symbolicznych, które świadczą o duchowej drodze ludzkości. Dobrze się stało, że ukazał się polski przykład tego utworu. Być może jakiś zespół teatralny pokusi się o jego inscenizację.

Kraków

KS. JERZY CHMIEL